

Подготовката за влизането на България в еврозоната ще е основното предизвикателство през 2024 г.

Асен Василев
Министър на финансите

През 2024 година Министерство на финансите гледа напред с нагласата финансовата и банковата система в страната да продължат стабилното си развитие.

С приемането на бюджета за 2024 г. направихме сериозна промяна в начина на бюджетирание в държавата, като минахме към нова система на капиталово бюджетирание. Вече всички важни проекти и инвестиции на национално и общинско ниво са разписани в приложения на Закона за бюджета със съответното финансиране. Сега пред нас стои предизвикателството да организираме ефективно новия начин на капиталово бюджетирание и съответно контрола на капиталовите разходи и изпълнението на капиталовата програма.

Не на последно място, през тази година сме решени да продължим тенденцията за увеличаване на доходите изпреварващо на инфлацията, за генериране на по-висок икономически растеж и за изсветляване на икономиката.

Основното предизвикателство през 2024 г. както пред Министерството на финансите, така и пред целия финансов сектор в България ще е подготовката за влизането на страната ни в еврозоната. Всички търговски банки работят активно в този процес, като надграждат системите си така, че да сме готови за 1 януари 2025 г. Напреднала е подготовката на системите на БНБ и “Борика“, като част от процесите при тях даже са завършени.

В процес е и надграждането на всички държавни системи, особено тези на НАП, Агенция “Митници” и другите държавни институции. Част от системите са готови, други са все още в процес на изграждане. Има решение на Координационния съвет по подготовката на България за членство в еврозоната, че всички системи, които не са съвместими към момента на приемане на еврото, ще бъдат спрени. Затова гледаме основно критичните системи, а по-малките, ако не се надградят, ще трябва да бъдат извадени от експлоатация.

За банковия сектор предимството от влизането на страната ни в еврозоната ще е първо, достъпът до Европейската централна банка с всички нейни ресурси и инструменти, което гарантира, че нашите банки няма да разчитат само на БНБ и на Фонда за гарантиране на влоговете,

а и на целия инструментариум на Европейската централна банка за стабилността на банковата система.

Освен това очакваме кредитният рейтинг на държавата, съответно и на голяма част от компаниите и на банките, също да бъде повишен. Предимство е и достъпът до по-евтино финансиране в Европа. По-малко ще е изискването за банковите резерви, тъй като знаем, че сега в България изискването е около 10 пъти по-високо, отколкото е в еврозоната.

Как ще се развие банковият сектор в България е основно в ръцете на банките. Това, което ние очакваме и сме заложили и в бюджетиранието, е след двата процента ръст на икономиката тази година, през 2024 г. ръстът да се ускори до 3,2%, може би даже и малко повече. Този ръст ще се движи основно от инвестициите, донякъде от вътрешно потребление и не на последно място от активизиране на търговския обмен с Европа над нивата, които имаме през 2023 г. През изминалата година в Европа някои икономики бяха в рецесия, някои бяха на ръба на рецесията и се очаква догодина да тръгнат към възстановяване и това се очаква да даде по-голям тласък на износа.

Очаквам една стабилна и успешна 2024 година, така че в края ѝ да можем да се поздравим с влизането на страната ни в еврозоната.

2024: С продължаващ фокус върху овладяването на инфлацията и присъединяването към еврозоната

Димитър Радев
Управител на БНБ

За централните банки, в това число и за БНБ, изтеклата година премина под знака на усилията за овладяване на инфлацията и успокояване на финансовите пазари чрез внимателно прилагане на по-рестриктивна парична политика, насочена към ограничаването на кредитната експанзия и оттам – на търсенето.

В България кредитната активност, макар и с по-ограничени спрямо 2022 г. темпове на растеж, остана висока в условията на устойчиво нарастване на депозитите, бавно пренасяне на глобалния процес на повишаване на лихвените проценти към лихвените проценти за домакинствата и при стабилна капиталова позиция на банките. В контекста на високата инфлация у нас, подхранвана отчасти и от фискалната експанзия и силния растеж на заплатите и частното потребление, БНБ повиши до 12% задължителните минимални резерви по привлечените от банките средства, изтегляйки ликвидност от паричния пазар и ограничавайки по този начин възможностите за кредитиране. Същевременно, за да съхрани устойчивостта на банковата система спрямо рисковете, породени от финансовия и бизнес цикъл, БНБ последователно повиши нивото на антицикличния капиталов буфер от 0.5% през 2021 г. до 2.0% през 2023 г. За устойчивата капиталова позиция на банките допринася и поддържането на буфера за системен риск на ниво от 3%.

На фона на предприетите мерки на паричната политика, 2023 година беше поредната силна година за банковата система у нас. Според Европейския банков орган, банковата система в страната е сред най-добре капитализираните в Европейския съюз. Ликвидната позиция се запази много висока с нива на ликвидно покритие и нетно стабилно финансиране, значително над регулаторните изисквания. Печалбата на банковата система е солидна, с основен принос от нетния лихвен доход. Същевременно делът на необслужваните експозиции продължи да намалява до исторически най-ниски нива във всички основни сегменти на кредитния портфейл.

Запазващият се силен растеж на жилищните кредити към края на 2023 г. обаче създава условия за повишаване на задлъжнялостта на домакинствата, макар и от сравнително ниско равнище, и за бързо натрупване на кредитен риск в баланса на банковата система, което може да наложи прилагането на допълнителни макропруденциални мерки от страна на БНБ през 2024 г., като например налагането на системно ниво на изисквания към кредитополучателите, които банките да са задължени да прилагат при отпускането на кредити за домакинствата.

Този риск може да бъде подсилен и от други потенциални предизвикателства

пред банковия сектор през настоящата година, като например забавяне на очакваното възстановяване на европейската икономика и охлаждане на пазара на труда, съчетани с продължаваща относително висока инфлация, нарастваща дългова тежест и по-висок дял на необслужваните кредити. Материализирането на тези предизвикателства би оказало натиск върху печалбите на банките, чиито значителни ръстове през 2023 г. се дължат в немалка степен на еднократни ефекти, включително от забавянето на пренасянето на по-високите лихви по кредитите върху лихвите по депозитите. Следователно, еднократните положителни ефекти за рентабилността трябва да се използват преди всичко за изграждане на допълнителни буфери през 2024 г.

БНБ, от своя страна, има готовност да въздейства допълнително върху кредитната дейност у нас както чрез пълния набор от инструменти на макропруденциалната политика, така и чрез ограничените инструменти на паричната политика, с които разполага. Целта на тяхното използване при необходимост би била двупосочна: поддържане на буферите в банковата система на адекватно равнище и изтегляне на допълнителна ликвидност, което би създавало предпоставки за намаляване на потребителското търсене и на кредитирането, а по този начин и за потискане на инфлацията и увеличаване на вероятността за изпълнение на критерия за конвергенция, свързан с ценовата стабилност.

През настоящата година БНБ активно ще продължи да работи и по финалната фаза от подготовката за пълноправното членство на България в Икономическия и паричен съюз на ЕС (еврозоната), главно по линия на законодателството, информационната свързаност и логистичното осигуряване на процесите по печатането на евробанкноти и изсичането на евромонети с национална страна, тяхното транспортиране и съхранение.

Перспективата за пълната интеграция на страната ни в еврозоната, поставя паричния ни режим на прага на исторически важна промяна, която качествено ще надгради начина, по който провеждаме парична политика в страната.

Монетарните условия у нас при прехода между двата парични режими ще зависят не само от развитията в еврозоната, но и от развитията в страната, включително по отношение на инфлацията, растежа на икономиката, фискалната позиция, кредитния риск.

Това, обаче, което в най-голяма степен ще определи посоката на паричната ни политика в краткосрочен план, е моментът на присъединяването на страната към еврозоната. Ако в средата на годината Съветът на ЕС реши да приеме България в еврозоната от 1 януари 2025 г., ще преминем към плавно и контролирано намаляване на изискванията към търговските банки по отношение на техните задължителни минимални резерви в БНБ, намалявайки ги до 1%, съгласно регламентираното равнище за всички страни от еврозоната. Ако обаче решението бъде отложено, това ще означава неблагоприятно развитие по отношение на равнището и

траекторията на инфлацията, и ще доведе най-вероятно до допълнително затягане на монетарните условия в страната. Следователно, до късната пролет на тази година всички опции са отворени.

Ролята на БНБ, с приемането на страната в еврозоната, съществено ще се промени както при вземане на решения по отношение на паричната политика, така и при нейното прилагане. В условията на еврозоната решенията се вземат централизирано от ЕЦБ и се прилагат децентрализирано от националните централни банки. Следователно, БНБ ще участва чрез нейния управител във вземането на решенията, използвайки пълния набор от инструменти на паричната политика, включително да определя основен лихвен процент на паричната политика и да извършва операции на открития пазар, и ще ги прилага на територията на страната.

В същото време, присъединяването към еврозоната ще осигури пряката и бърза трансмисия на паричната политика на ЕЦБ към българската икономика, без за това да са необходими допълнителни мерки от БНБ, каквато е сегашната практика. Ще отпадне и необходимостта от поддържане на огромни ликвидни буфери в българската банкова система, на практика замразени ресурси, които иначе биха подпомогнали растежа на българската икономика. Наред с другото, необходимостта от поддържането на значителни ликвидни буфери произтича от нормативно силно ограничената, на практика - несъществуваща в момента, функция на БНБ като кредитор от последна инстанция.

В заключение, и през 2024 г. БНБ ще продължи да работи за постигането на ценова стабилност и устойчивост на банковия сектор у нас, в контекста на перспективата за присъединяването на страната ни към еврозоната, и отчитайки потенциалните рискове от влошаване на кредитните портфейли в условията на възможно по-бавно възстановяване на световната и европейската икономика. До момента на пълноправното ни членство в еврозоната, ще продължим да прилагаме антициклично инструментите на паричната политика според възможностите на Паричния съвет, така че максимално да спомогнем за конвергенцията на инфлационните процеси у нас до референтните стойности съгласно критериите от Маастрихт и с отчитане на вторичните ефекти върху банковия сектор и икономическата активност. При благоприятен сценарий с решение за присъединяване на България към ИПС от 1.1.2025 г., ще ускорим практическата подготовка за въвеждането на еврото и ефективното включване на БНБ в дейността на ЕЦБ и централните банки от еврозоната, и ще предприемем стъпки за плавно и контролирано намаляване на изискванията към търговските банки по отношение на техните задължителни минимални резерви в БНБ.

Приемането на единната европейска валута е стратегически ход и предизвикателство за всички нас

Петя Димитрова
Председател на УС на АББ,
Председател на УС и
Главен изпълнителен директор
на Пощенска банка

За мен е удоволствие в началото на годината да приветствам членовете на Асоциацията на банките в България от страниците на електронния бюлетин.

Насочваме поглед напред в 2024 г., където ни чака може би най-важното предизвикателство за следващите 366 дни, а именно подготовката за членството на страната в еврозоната. Вярвам, че на 1 януари 2025 година, България ще посрещне еврото като новата национална валута на страната и като символ на по-задълбочената ни интеграция с Европейския съюз. Убедена съм, че всички в държавата ще работим много упорито това да се случи – правителството и парламентът с навременното изработване и приемане на необходимите закони, за да може ние, бизнесът, да имаме достатъчно време за подготовка и изпълнение на изискванията.

Тук трябва, обаче да сипомним, че имаме още много работа, особено по отношение на физическата обмяна на банкнотите и монетите – процес, свързан със значителни логистични предизвикателства и финансови разходи.

АББ активно ще се включи в провеждането на правилната комуникационна кампания, тъй като в обществото са налични редица необосновани притеснения. Затова още повече е необходима такава кампания, която да представи на българския народ ползите от приемането на еврото – повишаване на благосъстоянието и ускореното достигане на средноевропейските стандарти на живот. Сред позитивите от този стратегически ход се очаква да бъдат липсата на валутен риск и на такси за превалутиране.

Другата голяма тема, която ще засяга всички нас, са инициативите в областта на опазването на околната среда, социалните политики и корпоративно управление, т.нар. ESG. Ролята на банките е основно да се фокусираме върху областите, върху които ние можем да повлияем най-много, за да постигнем положително въздействие. Банките са ключови участници в зелената трансформация, като ускоряваме пътя към климатична неутралност не само през декарбонизация на собствените си операции, но и чрез приоритетното финансиране на проектите на нашите клиенти. Опазването на околната среда е най-видимият аспект от тези инициативи, но далеч не е единственият. Ние сме водещи по отношение на промотирането на добрите управленски практики, участието на жени в управлението и независимостта на нашите контролни органи.

Нашата отговорност не е само към нашите акционери и клиенти, но и към

обществото като цяло. Поради това отделяме много време и ресурси за програми за корпоративна социална отговорност. Една от най-важните от тях е насочена към темите, свързани с финансовото благосъстояние на гражданите, финансовата устойчивост на фирмите, финансовото образование, както и тяхното значение за стабилността на едно общество. Убедена съм, че трябва да продължаваме дългосрочно и стратегически да инвестираме най-вече в образованието и финансовата грамотност на младите хора. Така допринасяме за цялостното развитие на средата у нас и създаваме условия за развитие на икономиката на знанието. Ученето през целия живот е единственият път към успеха. Децата днес са родени и израснали в дигитален и свързан свят и е необходимо да им помогнем в изграждането на самостоятелни навици за отговорно потребление, да ги научим на финансова грамотност и кибер сигурност.

Присъединяването на България към Шенген с вдигането на контрола по въздушните и морските граници в края на март 2024 г. е огромна стъпка напред; убедена съм, че е въпрос на време да се случи и отпадането на контрола и по сухопътните граници. За нас като представители на бизнеса е важно да бъдат следвани и другите основни приоритети на страната ни като провеждането на балансирана фискална и дългосрочна данъчна политика, както и изпълнението на проектите по Плана за възстановяване и устойчивост. Адекватното разпределение на средствата по Плана ще предпостави да бъде постигнат желан ефект на ускорено възстановяване на българската икономика с фокус към Зелената сделка и дигитализацията. И тук не мога да не спомена колко много инвестираме в дигитализация на нашите услуги и колко важно е за нас държавата да продължи да развива електронното управление. Ще дам само един пример – банките и финансовите институции са едни от най-големите ползватели на услугите на Министерството на електронното управление и средата за междурегистров обмен (RegiX).

Като председател на Асоциацията на банките мога да заявя, че ние, представителите на този ключов за икономиката на страната сектор, ще продължим да използваме силата на финансите, за да насърчим положителната промяна и да изградим свят, в който икономическият просперитет и благосъстоянието на околната среда вървят ръка за ръка.

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ

■ През м. октомври АББ изпрати писма на вниманието на министъра на финансите и на управителя и подуправителите на БНБ относно излъчване на представители от АББ за участие в работни групи към Координационния съвет за подготовка на страната за членство в Еврозоната.

За участие в подгрупа “Пари (банкноти и монети)” от страна на АББ са излъчени за участие следните представители: г-жа Кремена Тачева, директор дирекция “Банкови услуги и операции”, ОББ, и г-н Тодор Плугчиев, началник отдел “Стратегическо планиране”, “Юробанк България” АД. За подгрупа “Кредитни и други финансови институции” - г-жа Теодора Бакалова, директор „Взаимоотношения с надзорни институции“, УниКредит Булбанк АД и г-жа Катя Бинева, главен счетоводител, БАКБ. За подгрупа “Платежни системи и доставчици на платежни услуги” - г-жа Минка Михайлова, директор “Методология”, ПИБ и г-жа Милена Ананиева, директор „Методология на банковите операции“, ЦКБ. За участие в РГ “Комуникации” - г-жа Екатерина Анчева, ръководител отдел “Идентичност и комуникации“, УниКредит Булбанк АД, и г-жа Силвия Костова, началник управление “Корпоративни комуникации и маркетинг“, Юробанк България АД.

■ През м. ноември УС на АББ избра г-н Любомир Дацов за представител на АББ в УС на Фонда за гарантиране на влоговете в банките, считано от 13 ноември 2023 г.

■ През м. декември АББ информира зам. министъра на финансите, г-н Георги Клисурски и подуправителя на БНБ, г-н Петър Чобанов относно представителите на АББ в работна подгрупа „Държавни ценни книжа“ в структурата на съществуващата работна група „Макроикономически анализи и публични финанси“ към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната.

От АББ бяха определени следните лица за участие: г-жа Борислава Димитрова, председател на Комитета по капиталови пазари към УС на АББ, старши мениджър „Институционални продажби и борсово посредничество“ в УниКредит Булбанк АД, г-жа Даниела Георгиева, зам. председател на Комитета по капиталови пазари към УС на АББ, Началник отдел „Депозитарни услуги-фронт офис“ в Юробанк България АД и г-жа Антоанета Алексова, старши дилър, екип „Търговия“, дирекция „Пазари и инвестиционно банкиране“ в ОББ.

■ През м. декември АББ и нейните членове се включиха в деветата поредна информационна кампания European Money Mule Action (EMMA), организирана от Европол и насочена срещу набирането на “финансови мулета”. Кампанията има за цел да популяризира сред потребителите на финансови услуги най-често срещаните начини, по които престъпниците се опитват да набират “финансови мулета”, както и какви опасности и рискове крие тази дейност за тях и какво да направят, за да се предпазят. Повече информация за кампанията, както и информационни материали, могат да бъдат открити [ТУК](#).

■ На 6 декември 2023г. АББ проведе традиционното честване на Деня на Банкера – коктейл в Гранд Хотел Милениум София. Събитието беше открито от г-жа Петя Димитрова, председател на УС на АББ, министър-председателя на РБългария – акад. Николай Денков и подуправителя на БНБ – г-н Радослав Миленков. На събитието присъстваха изпълнителни директори и други ръководители на банки, представители на висшата изпълнителна и законодателна власт, представители на държавни институции, на БНБ, както и представители от ръководствата на сродни бизнес организации, от академичната общност, от медиите и други.